

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Automaattista päätöksentekoa verotus- ja tulliasioissa koskeva erityissääntely HE 224/2022 vp

Kommentteja verojaoston saamiin lausuntoihin

PIA KIVIMIES, NEUVOTTELEVA VIRKAMIES
VALTIOVARAINVALIOKUNNAN VEROJAOSTO
8.2.2023

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 3 kohdan soveltuvuus

Perustuslakivaliokunta:

- VaV:n syytä varmistua sääntelyn yhteensopivuudesta EU:n tietosuoja-asetuksen kanssa kiinnittäen erityisesti huomiota asetuksen 22 art. 3 kohdan sääntelyyn oikeudesta vaatia, että tiedot käsittelee rekisterinpitäjän puolesta luonnollinen henkilö

VM:n vastine:

- Ehdotettava sääntely perustuu tietosuoja-asetuksen 22 art. 2 kohdan b alakohtaan (hyväksytty jäsenvaltion lainsäädännössä + asianmukaiset suojatoimet) → 22 art. 3 kohta ei tule sovellettavaksi
- Tulkinta vastaava kuin OM:llä

Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 perustelukappaleen merkityksestä

Tietosuojavaltuutettu:

- Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 perustelukappaleen mukaan asianmukaisia suojatoimia tulee soveltaa aina, kun rekisteröidylle aiheutuu oikeudellisia vaikutuksia

VM:n vastine:

- Tietosuoja-asetuksen edellytys oikeudesta vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelyyn ja rekisteröidyn oikeudesta esittää kantansa todetaan asetuksen johdanto-osan 71 perustelukappaleessa, ei itse artiklatekstissä → Lähtökohtaisesti EU:n asetusten johdantokappaleet eivät ole sellaisenaan suoraan velvoittavia
- Tulkinta vastaava kuin OM:llä

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan edellyttämät asianmukaiset suojatoimet (1/2)

VM:n vastine:

- Tietosuoja-asetuksen 22 art. 2 kohdan b alakohta jättää kansallista liikkumavaraa automatisoiduista päätöksistä säätämiselle; vahvistettava asianmukaiset suojatoimet
- Tietosuoja-asetuksessa ei tarkemmin yksilöidä suojatoimia 22 art. 2 kohdan b alakohdan osalta
- Arvioinnissa otettava huomioon kulloinkin kysymyksessä olevan automaattisesti ratkaistavan asian tietosuojaoikeudellinen riskitaso (korkeariskisessä päätöksenteossa pidemmälle meneviä suojatoimia kuin matalariskisessä)

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan edellyttämät asianmukaiset suojatoimet (2/2)

VM:n vastine:

- 71 perustelukappale ja EU:n tietosuojaryhmän suuntaviivat:
 - Esimerkit koskevat pääasiassa tilanteita, joihin liittyy profilointia tai muuta arviointia, joka perustuu rekisteröidyn henkilökohtaisiin ominaisuuksiin (mm. on line – luottotietohakemukset, sähköinen rekrytointi) = henkilötietojen suojan kannalta korkeariskistä päätöksentekoa
 - Esitykseen sisältyvissä tilanteissa ei profilointia tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin perustuvaa arviointia, vaan kyse tilanteista, joissa päätös perustuu verotusta ja tulliverotusta koskeviin säännöksiin (mm. veroilmoituksen määräajan pidentämistä koskevan hakemuksen hylkääminen automaatiassa, jos hakemus jätetty myöhässä) = henkilötietojen suojan kannalta matalampiriskistä päätöksentekoa

Ehdotettuihin säännöksiin kohdistuvat suojatoimet

VM:n vastine:

- Ehdotettavien automaattisen päätöksenteon tilanteiden arvioitu olevan henkilötietojen suojan näkökulmasta sellaisia, että niihin ei sisälly korkeaa riskiä rekisteröidyn oikeuksien kannalta
 - Oikaisuvaatimukset, veroilmoituksen ja perukirjan antamisajan pidentäminen, perunkirjoituksen toimittamisajan pidentäminen ja veron täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeva päätös myös silloin, kun luonnollisen henkilön tekemä hakemus hylätään (automaattinen ratkaisu mahdollinen vain selvissä tilanteissa, joissa ei edellytetä tapauskohtaista harkintaa, esim. oikaisuvaatimus hyväksytään kokonaisuudessaan, hakemus jätetty vasta määräajan jälkeen tai täytäntöönpanonkeskeytystä haettu sen jälkeen, kun vero on jo maksettu)
- Tarvittavia suojatoimia on arvioitu kunkin esitykseen sisältyvän ehdotuksen osalta erikseen
 - Maksujärjestelyä koskevan pyynnön arvioitu olevan korkeariskisempi tilanne kuin edelliset → Asianmukainen suojatoimi: luonnollisen henkilön oikeus vaatia pyynnön yhteydessä, ettei pyyntöä ratkaista automaatiassa (voidaan kuitenkin hyväksyä automaatiassa)
- Oikaisuvaatimusten osalta: automaattisen ratkaisemisen yleislainsäädäntöä koskeva HE:n mukaan oikaisuvaatimuksen automaattinen ratkaiseminen voisi olla tietyin edellytyksin mahdollista

Myöhästymismaksua koskeva säännösehdotus (1/2)

Perustuslakivaliokunta:

- Ehdotettu 200 euron kuulemisraja OVML:n myöhästymismaksulle ei ole säätämismääräys
- VaV:n syytä tarkastella sääntelyn yhteensopivuutta tietosuoja-asetuksen kanssa

Tietosuoja-valtuutettu:

- Tietosuoja-asetuksen johdannon 71 perustelukappaleen mukaan asianmukaisia suojatoimia tulee soveltaa aina, kun rekisteröidylle aiheutuu oikeudellisia vaikutuksia

Myöhästymismaksua koskeva säännösehdotus (2/2)

VM:n vastine:

- Tietosuoja-asetuksesta ei velvoitetta säätää tietyistä suojatoimista (kuulemisesta)
- Myöhästymismaksun määäämisperusteet ja suuruus on laissa täsmällisesti ja kaavamaisesti määritetty, joten verovelvollisen kuuleminen myöhästymismaksun perusteesta ja suuruudesta on lähtökohtaisesti tarpeetonta
- Ei kyse profiloinnista tai muusta rekisteröidyn henkilökohtaisiin ominaisuuksiin perustuvasta arvioinnista
- Oikaisuvaatimusmahdollisuus (oikeus vaatia ihmisen osallistumista asian käsittelyyn, muutosta päätökseen ja esittää kantansa), päätöksen perusteleminen ja automaattisesta päätöksestä ilmoittaminen = asianmukaiset suojatoimet

Tietojärjestelmien häiriötilanteet (1/3)

Perustuslakivaliokunta:

- VaV:n syytä arvioida hallituksen esitystä laajemmin mahdollisista häiriötilanteista rekisteröidyille aiheutuvia riskejä ja niistä mahdollisesti johtuvia sääntelytarpeita automatisoidun päätöksenteon edellyttämien suojatoimien näkökulmasta

VM:n vastine:

- Esim. Virhe päätöksessä käsiteltävien henkilötietojen ja muiden tietojen yhdistelyssä → päätös perustuu väärin tietoihin; Sähköisen asiointipalvelun häiriö → rekisteröity ei voi toimittaa tietoja Verohallinnolle säädetyssä määräajassa
- Tietosuoja-asetuksessa säännöksiä rekisterinpitäjän yleisistä velvollisuuksista ja henkilötietojen turvallisuudesta (suojatoimien riittävyyttä punnittava suhteessa olosuhteisiin ja riskeihin)

Tietojärjestelmien häiriötilanteet (2/3)

VM:n vastine:

- Tiedonhallintalaki
 - Säännökset tiedonhallinnan järjestämisestä ja kuvaamisesta, tietovarantojen yhteentoimivuudesta, tietojärjestelmien yhteentoimivuuden toteuttamisesta, teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien toteuttamisesta sekä tietoturvallisuuden toteuttamisesta.
 - Säännösten tarkoituksena on varmistaa asiakirjojen asianmukainen käsittely, viranomaisten toiminnan asianmukainen turvaaminen sekä oikeusturvan ja siihen liittyvän valvonnan toteuttaminen
 - HE 145/2022 vp: kattavaa sääntelyä viranomaisen velvollisuudesta varautua ennakollisesti tietojärjestelmän häiriötilanteisiin ja viranomaisten toimenpiteistä häiriön sattuessa
- Tietojärjestelmähäiriöstä johtuva virhe yksittäisessä Verohallinnon päätöksessä: korjaaminen laajalti mahdollista verotusmenettelylakien verotuksen oikaisua koskevien säännösten mukaan
- Muissa kuin varsinaisissa verotuspäätöksissä olevat tietojärjestelmävirheet: korjaaminen tyypillisesti hallintolain 51 §:n perusteella (ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe)

Tietojärjestelmien häiriötilanteet (3/3)

VM:n vastine:

- Varautumista, häiriönhallintaa, päätösten korjaamista, seuraamusten määräämättä jättämistä ja määräaikojen pidentämistä koskeva sääntely sekä käytettävissä olevat vaihtoehtoiset toimintatavat turvaavat riittävästi rekisteröityjen ja muiden verovelvollisten oikeudet automaattisen päätöksenteon häiriötilanteissa
- Erityisten suojatoimien sääntelylle ei ole tarvetta

Yhteenvedtoa suojatoimista

VM:n vastine:

- Esityksessä ehdotetuissa tilanteissa
 - ei ole kysymys henkilötietojen suojan kannalta korkean riskitason henkilötietojen käsittelystä
 - ei ole kysymys profiloinnista tai muusta rekisteröidyn henkilökohtaisiin ominaisuuksiin perustuvasta arvioinnista
 - kyse on matalan riskin tilanteista, joissa verovelvollisen tai tullivelallisen oikeusturva ei vaarannu perustuslain eikä tietosuoja-asetuksen näkökulmasta
- Esityksessä on varmistuttu tietosuoja-asetuksen 22 art. 2 kohdan b alakohdan edellyttämällä tavalla asianmukaisista suojatoimista, kun otetaan huomioon verotus- ja tulliverotusmenettelyä koskevat säännökset sekä julkisen hallinnon tietojärjestelmiä koskeva tietosuoja-asetuksen ja tiedonhallintalain sääntely
- VM katsoo, että esitys on yhteensopiva tietosuoja-asetuksen kanssa

Käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle (1/2)

Perustuslakivaliokunta:

- Tarve huolehtia asianmukaisesti tietosuoja-asetuksessa edellytetystä rekisteröidyn etukäteisestä informoinnista

Tietosuojavaluutettu:

- Varmistuttava tietojen antamisen oikea-aikaisuudesta

Oikeusministeriö:

- Täytäntöönpanovaiheessa tärkeää kiinnittää erityistä huomiota rekisteröidyn oikea-aikaiseen informointiin etenkin tilanteissa, joissa poikettaisiin hallintolakiin ehdotetusta yleissääntelystä

Käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle (2/2)

VM:n vastine:

- Tietosuoja-asetuksen sääntelyä sovellettu jo vuodesta 2018
- Tietosuojavaaltuutetun toimiston verkkosivuilta löytyy myös kattavasti asiaan liittyvää tietoa ja ohjeistusta rekisterinpitäjille informointia koskevan sääntelyn soveltamisen tueksi
- Tietosuoja-asetuksessa ei säädetä tietystä velvoittavasta muodosta
- Informointitapa rekisterinpitäjän harkittavissa

Oikaisuvaatimuksen automaattinen ratkaiseminen (1/3)

Perustuslakivaliokunta:

- **Säätämisjärjestyskysymys:** VML:n säännös oikaisuvaatimuksen automaattisesta hyväksymisestä tietyin edellytyksin
 - Perusteluissa kuvattu etukäteinen riskiarvio ei ole mahdollista hallintolakiin ehdotettujen automaattisen ratkaisemisen yleisten edellytysten eikä VML:ään ehdotetun säännöksen puitteissa
 - Riskiarvioon perustuva automaattinen päätöksenteko voi sinänsä olla mahdollista vero- ja tullilainsäädännön soveltamiseen kohdistuvan oikaisuvaatimuksen käsittelyssä esimerkiksi eräänlaisena ilmeisten virheiden karsintamenettelynä. Edellyttää ainakin riskiarvion yleisten edellytysten ja niiden soveltamisen perusteiden määrittelyä laissa riittävän täsmällisesti.
 - Säännöstä joko täsmennettävä ja täydennettävä perustuslain säännökset oikeusturvasta ja hyvästä hallinnosta huomioiden tai VaV:n mietinnössään kiinnitettävä huomiota siihen, ettei perusteluissa kuvattu riskiarvio mahdollista

Oikaisuvaatimuksen automaattinen ratkaiseminen (2/3)

VM:n vastine:

- Ehdotetaan, että VML:n säännöstä täydennetään ja täsmennetään perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla
 - Mahdollistettaisiin HE:ssä kuvattu riskiarvio
 - Poikettaisiin näissä tietyissä riskiarvion sisältävissä tilanteissa hallintolakiin ehdotetuista automaattisen ratkaisemisen yleisistä edellytyksistä
 - Ratkaisemisen olisi kuitenkin perustuttava muiden tilanteiden tavoin tiedonhallintalakiin ehdotetussa lainkohdassa tarkoitettuihin käsittelysääntöihin
- Ehdotetaan, että tullilain vastaavaa säännöstä täydennettäisiin vastaavasti

Oikaisuvaatimuksen automaattinen ratkaiseminen (3/3)

VM:n vastine:

- Täydennykset eivät laajentaisi oikaisuvaatimusten automaattista ratkaisemista verrattuna HE:een, vaan kyse olisi ainoastaan säännösten täydentämisestä perustuslakivaliokunnan huomautusten perusteella
- Ehdotukset mahdollistaisivat oikaisuvaatimusten automaattisen ratkaisemisen kokonaisuudessaan vain hyvin rajatuissa tilanteissa

Seuraamusmaksuja koskeva muita huomioita

Elinkeinoelämän ja veronmaksajien edustajat:

- Kuulemista koskeva tarkennus seuraamusmaksujen osalta OVML:ään
- Vähäisyys myöhästymismaksun määräämättä jättämisen perusteisiin
- oikaisuilmoitusta koskevan veronkorotuksen määräämättä jättämisestä silloin, kun verovelvollinen on toiminut vilpittömässä mielessä eikä ole tavoitellut oikeudetonta veroetua

VM:n vastine:

- Ehdotuskohtaisten kommenttien lisäksi kaikkien osalta yhteisesti
 - Seuraamusjärjestelmäsäätely on kokonaisuudessaan tuoretta ja verolajiriippumatonta
 - Seuraamusten määräämisen ja määräämättä jättämisen perusteita arvioitu kokonaisuutena laajassa säädösvalmisteluhankkeessa vuosina 2016-2020
 - Tiettyjä veroja koskevan yksittäisen seuraamuksen erillinen uudelleenarviointi voisi murtaa uudistuksessa rakennetun seuraamusjärjestelmän yhtenäisyyden, jossa on kuitenkin jo huomioitu eri verolajien erilaisista menettelyistä aiheutuvat välttämättömät erot

Sääntelyteknnisiä huomioita

- Ehdotetaan eräitä muutoksia säännösten muotoiluun OM:n sääntelyteknnisten huomioiden perusteella

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

PIA KIVIMIES, NEUVOTTELEVA VIRKAMIES
PIA.KIVIMIES@GOV.FI
VM.FI | @VMUUTISET